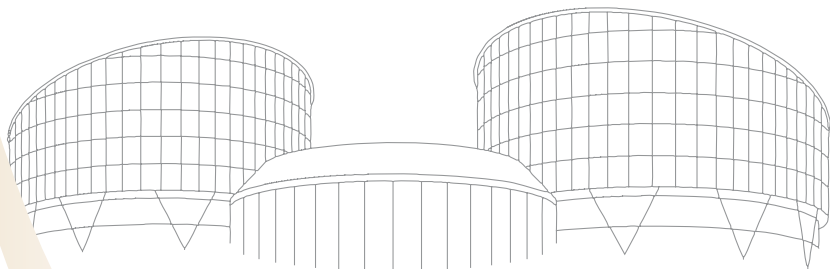

Република Македонија
МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА
ВЛАДИН АГЕНТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

**ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТАТА НА
ВЛАДИНИОТ АГЕНТ И АНАЛИЗА НА ПРЕДМЕТИТЕ И
ПОСТАПКИТЕ ПРЕД ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА
ЧОВЕКОВИ ПРАВА ЗА 2009 ГОДИНА**

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Скопје, април 2010

Република Македонија
МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА
ВЛАДИН АГЕНТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Државен советник-Владин агент
РАДИЦА ЛАЗАРЕСКА ГЕРОВСКА

ОДДЕЛЕНИЕ ЗА ПОДДРШКА НА ВЛАДИНИОТ АГЕНТ

Раководител на одделение
ДАНИЦА ЦОНОВА

Соработник
АЛЕКСАНДАР НАУМОСКИ

Помлад соработник
ВЕРНИКА СТАНОЈЕВСКА

Помлад соработник
АНА СЛАТИНЕЦ

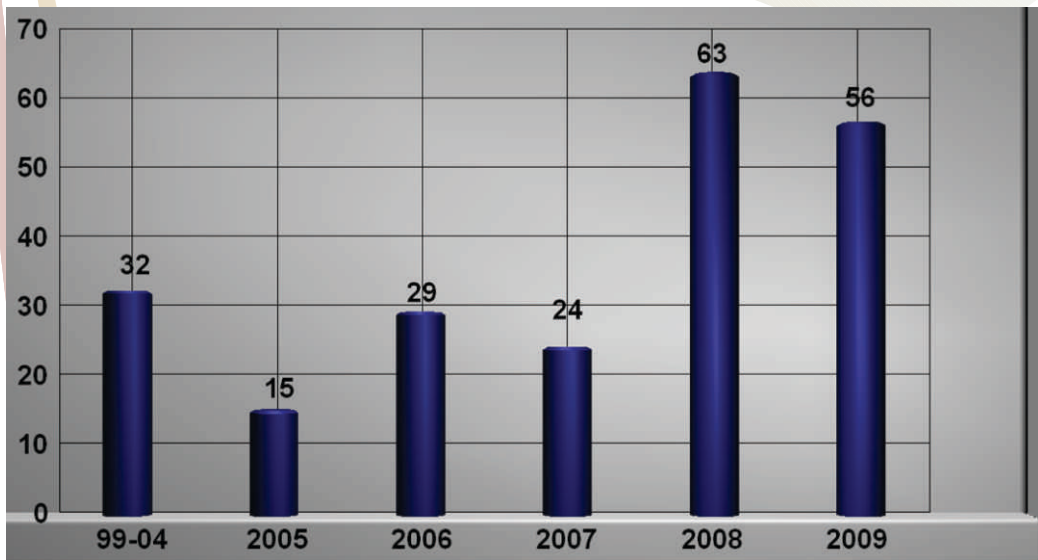
1. ОПШТИ НАПОМЕНИ

Република Македонија ја ратификуваше Европската Конвенција за човекови права и основни слободи (понатаму: ЕКЧП) на 10 април 1997 година. Првите жалби против државата, поднесувани од страна на нејзините граѓани започнаа да пристигнуваат кон крајот на 1999 година.

Од ратификација на ЕКЧП во Република Македонија, а заклучно со 31.12.2009 година, Владиноот агент на Република Македонија, постапувал по вкупно 219 жалби по поднесени жалби до Европскиот суд за човекови права (понатаму: ЕСЧП), за наводни повреди на правата и слободите предвидени во ЕКЧП од страна на Република Македонија. Од нив 56 предмети се пристигнати во 2009 година. Тоа укажува дека приливот на предметите и натаму се одвива со несмалена динамика.

Графикон 1. Прилив на предмети

Број на апликации комуницирани до Владиноот агент

Од споменатите 219 предмети, заклучно со 31.12.2009 година 163 се завршени, а во постапка пред ЕСЧП останаа активни 56 предмети.

Притоа во текот на 2009-та година пристигнаа вкупно 48 одлуки од кои:

- 17 пресуди,
- 19 одлуки за пријателско решавање на предметите,
- 5 еднострани декларации, и
- 7 одлуки за недопуштено на предметите.

Споредувајќи ги овие бројки со оние изнесени во годишниот извештај за 2008 година, може да се констатира дека динамиката и типот на одлуките воглавно соодветствуваат, со исклучок на зголемениот број на одлуки кои се отфрлени како недопуштени

Бројот од 56 предмети кои биле или сеуште се во постапка пред ЕСЧП, заклучно со 31.12.2009 година е релативен, од аспект на вкупниот и прецизен број на поднесени жалби против Република Македонија пред овој суд¹.

Статистичките податоци на Европскиот суд по однос на приливот на предметите против Република Македонија, покажуваат дека од 1998 година па заклучно со 31/12/2009 година пред ЕСЧП биле поднесени 2.236 предмети, од кои што 1.119 биле отфрлени како недопуштени. Следува табеларен преглед за приливот на поднесените жалби против Република Македонија.

Табела 1.

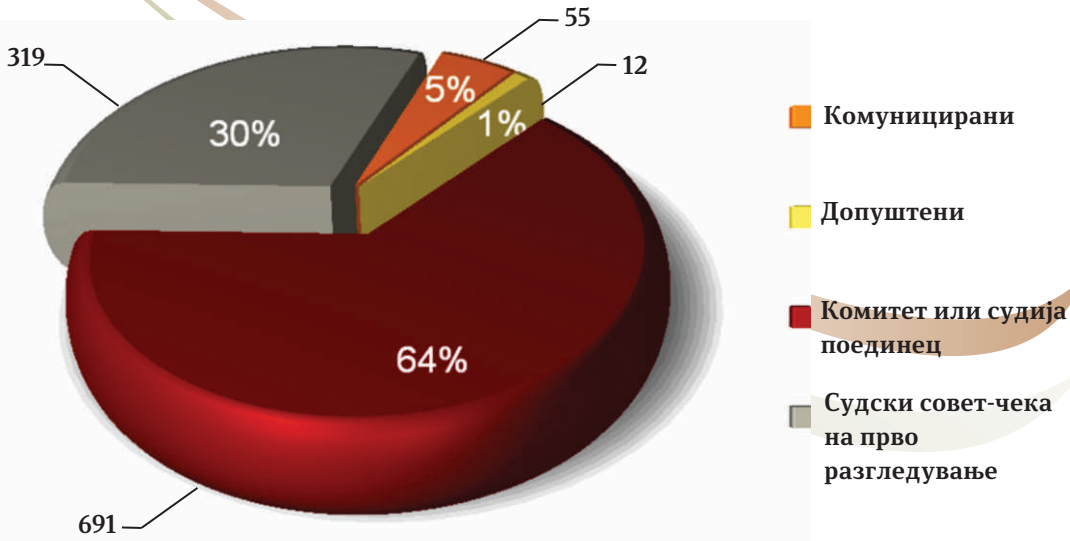
Година	Новоподнесени жалби	Нови жалби распоредени пред определено тело за одлучување
1999	31	
2000	41	
2001	59	
2002	95	
2003	148	
2004	148	
2005	238	229
2006	384	295
2007		453
2008		395
2009		489

Видно од табела 1, започнувајќи од 2007 година, Судот оценил дека со цел да се добие попрецизна слика за неговата работа, а од причини што во т.н. пред-судска постапка значаен дел од поднесените жалби отпаѓаат од разгледување од различни, пред се процесни причини, статистиката за работата на судот се води во поглед на жалбите кои се веќе распоредени пред одредено тело за одлучување², во рамките на организацијата на судот. Оттука, за 2009 година биле распоредени нови 489 жалби против Република Македонија до тело за одлучување во рамките на Судот, а пред телото во однос на Република Македонија заклучно со 31.12.2009 во работа имало 1.077 предмети.

¹ Ова се должи на следниве причини: Прво, Европскиот суд за човекови права го известува Владиноот Агент само за предметите по однос на поднесените жалби за кои судот оценил дека се допуштени; Второ, сознанија за предметите против Република Македонија, Владиноот агент ги добива во моментот кога Европскиот суд за човекови права, откако претходно ќе оцени дека жалбата е допуштена, истата ја доставува до Владиноот агент на Република Македонија, со барање Владата на Република Македонија да се произнесе по однос на прифатливоста и основаноста на жалбата. Овој факт претпоставува дека Владиноот агент, кој работи според процедурите на Европскиот суд, не може да располага со вкупниот и прецизен број на жалби кои се во тек пред Европскиот суд во периодот на поднесување на овој извештај, а кои потенцијално можат да бидат искомунцирани до Владата. Само за четири месеци во 2010 година комуницирани се нови 35 предмети, а бројката на активни предмети достигна 91.

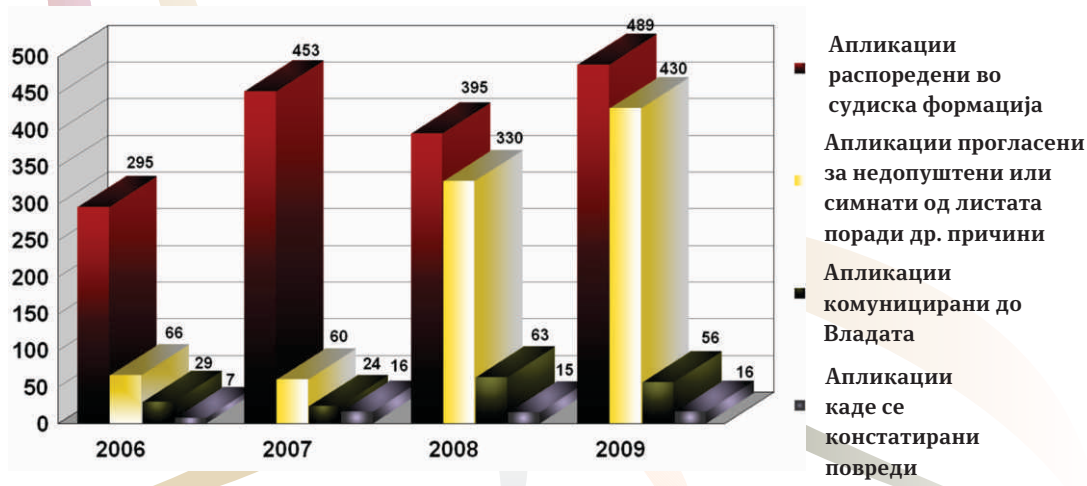
² Доколку апликацијата не е веднаш административно одбиена, се распоредува во еден од петте оддели на Судот, од каде апликациите се доделуваат на одлучување на Комитет (во состав од 3 судии) или Совет (во состав од 5 судии).

Графикон 2- Состојба на активни предмети против РМ пред ЕСЧП

Со цел компаративен приказ, Владиниот агент смета дека бројката од 1.119 жалби, кои од 1998 заклучно со 31.12 2009 година, се оценети за недопуштени укажува на прогресот на бројот на жалби пред Европскиот суд, но и на сеуште недоволната свест и/или потребно правничко знаење за принципите и формалните правила врз основа на кои одлучува Европскиот суд.

Графикон 3 - Приказ на досегашната динамика на предметите поднесени против РМ пред ЕСЧП

2. СОСТОЈБИ ВО ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

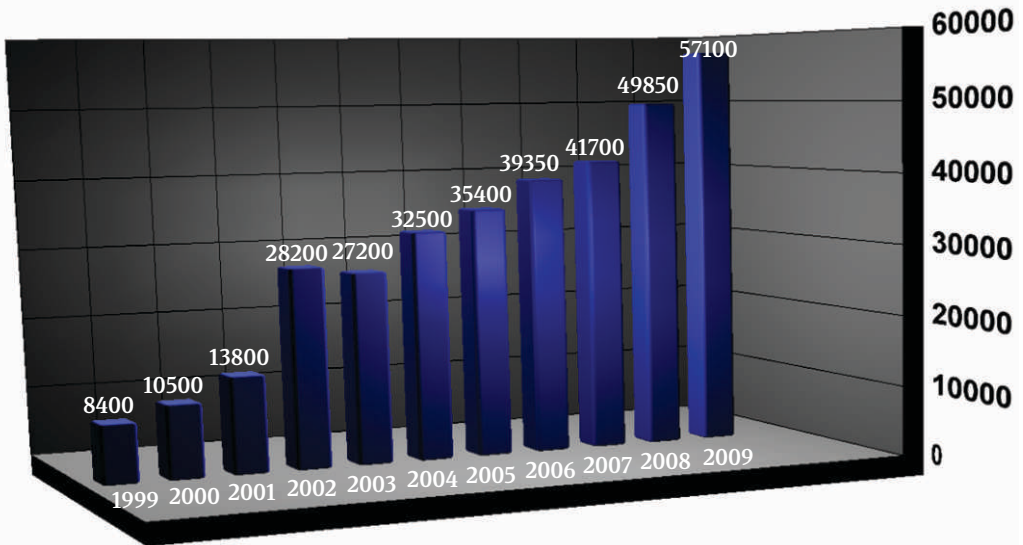
2.1. Број и прилив на предмети

Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) е соочен со зголемен број на жалби на граѓаните на Европа, кој расте од година во година. Започнувајќи од 1998 година, кога на сила стапи Протоколот 11 со кој се промени системот на Конвенцијата и пристапот до ЕСЧП, настапи висок наплив на предмети.

Имено, ако 1999 година во ЕСЧП имало 8.400 предмети, таа бројка заклучно со 2009 година достигнала 344.839 предмети.

Бројката на активните предмети до декември 2009 година изнесува 119.300 предмети, што е за 23% зголемување во однос на претходната година. Приливот само во текот на 2009 година изнесува 57.100 нови жалби кои биле распоредени во судските формации³ на ЕСЧП, што значи зголемување за 15% во однос на 2008 година кога во работа во судските формации беа распоредени 49.850 жалби.

Графикон 4 - број на новопримени жалби распоредени по судски формации

Европскиот суд тргнувајќи од фактот на огромниот прилив на предмети, постојано презема мерки за реформа на Судот, и тоа како од аспект на измени на Конвенцијата, така и од аспект на измени во Деловникот на Судот. Во 2009 година, Русија го ратификуваше Протоколот 14 со кој се овозможи сериозна реформа на Судот и кој цели 5 години го имаа ратификувано сите земји на СоЕ освен Русија. Но кон крајот на годината и Русија го ратификуваше овој Протокол па истиот стапува на сила на 1.06.2010.

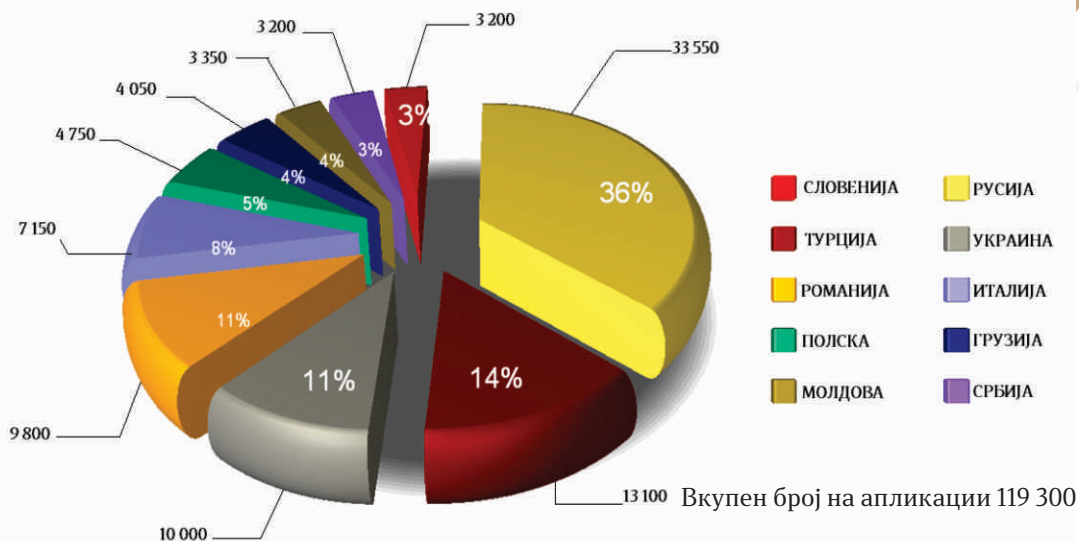
³ Судот од причини што во т.н. пред-судска постапка значаен дел од поднесените жалби отпаѓаат, пред се од процесни причини, од 2007 година, со цел да се добие попрецизна статистиката за својата работа ја презентира преку бројот на апликации кои се веќе распоредени пред одредено тело за одлучување, во рамките на организацијата на судот. Имено, доколку апликацијата не е веднаш административно одбиена, се распоредува во еден од петте оддели на Судот, од каде апликациите се доделуваат на одлучување на Комитет (во состав од 3 судии) или Совет (во состав од 5 судии). Протоколот 14 бис, кој стапи на сила 01/10/2009 предвиде судија поединец како нова судска формација. Судијата поединец е предвиден и со Протоколот 14.

Во меѓувреме Судот, обидувајќи се да ги надмине проблемите креираше Протокол 14 Бис, кој во меѓувреме го прифатија голем број на земји договорнички на Конвенцијата, а меѓу нив и Република Македонија која е во процес на ратификација.⁴

2.2. Анализа на бројноста на предметите по земји-членки

Од вкупниот број на жалби во ЕСЧП распоредени пред определен орган на одлучување, околу 37% се насочени против Русија, околу 15% против Турција, по 11% отпаѓаат на Украина и Романија, а 8% на Италија. Србија и Словенија конкурираат во вкупниот број на жалби распоредени пред определен орган на одлучување со по 3%, односно со по 3 200 жалби.

Графикон 5 - Состојба на предмети по земји-членки

2.3. Анализа на бројноста на предметите по земји-членки според бројот на популацијата

Бројот на жалбите распоредени пред одредено тело за одлучување станува значаен, доколку се анализира од аспект на поднесени апликации по глава на жител.

Имено, во 2009 година на секои 10.000 жители пред одредено тело за одлучување на ЕСЧП биле распоредени 2,39 жалби против РМ.

Со поголем процент од Република Македонија во рамки на преостанатите 46 држави членки на Советот на Европа, се 6 држави и тоа:

- Грузија со 5.03 жалби на 10.000 жители,
- Лихтенштајн со 3.92,
- Молдавија со 3.70,
- Монако со 2.73,
- Црна Гора со 4.30,
- Романија со 2.45,
- Словенија со 2.91

⁴ Ратификацијата заврши на крајот на март 2010 (Сл.весник на РМ 41/2010)

2.4. Пресуди на ЕСЧП со кои се констатираат повреди на ЕКЧП

Европскиот суд за човекови права во текот на 2009 година донел 1627 пресуди по однос на сите земји членки на Советот на Европа, со исклучок на Андора, Ирска, Исланд, Лихтенштајн и Сан Марино.

Притоа, во 1504 пресуди ЕСЧП констатирал повреди на правата загарантирани со Конвенцијата, а само со 83 пресуди констатирал дека нема повреда на правата предвидени во ЕКЧП.

И понатаму како и досега доминираат пресудите кои констатираат повреди на различни аспекти од членот 6 кои го гарантира фер судењето, вклучително и судењето во разумен рок.

Така, во текот на 2009 година, ЕСЧП во најголем број случаи (482) констатирал повреда на правото на фер судење, од членот 6 на Конвенцијата, во 449 случаи утврдил повреда на правото на судење во разумен рок, исто така од членот 6 став 1 на ЕКЧП.

Потоа следуваат правото на сопственост од чл. 1 на Протоколот бр. 1 со 384 случаи на повреда, па правото на слобода и безбедност од членот 5 на Конвенцијата, (342) правото на ефикасен домашен правен лек и забраната за тортура од членот 3 на Конвенцијата и од членот 13 (190 случаи).

3. АНАЛИЗА НА ПРЕДМЕТИТЕ ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ПО КОИ ПОСТАПУВАЛЕСЧП

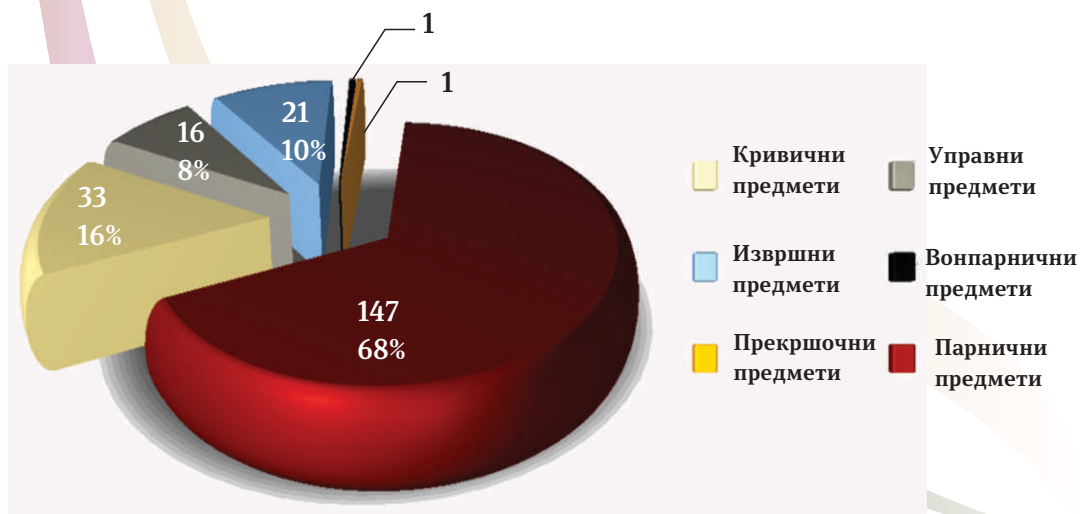
3.1. Анализа според засегнати процедурални области

Анализирајќи ја структурата на предметите против Република Македонија, кои се комуницирани до Владата на Република Македонија изминатите 12 години (1997-2009).

- 219 жалби, од аспект на процедуралните области кои биле предмет на испитување за наводна повреда на Европската Конвенција, укажуваат на тоа дека најголеми забелешки жалителите имаат заради текот на парничните постапки во државата.

Следува графички приказ на засегнатите процедурални области.

Графикон 6

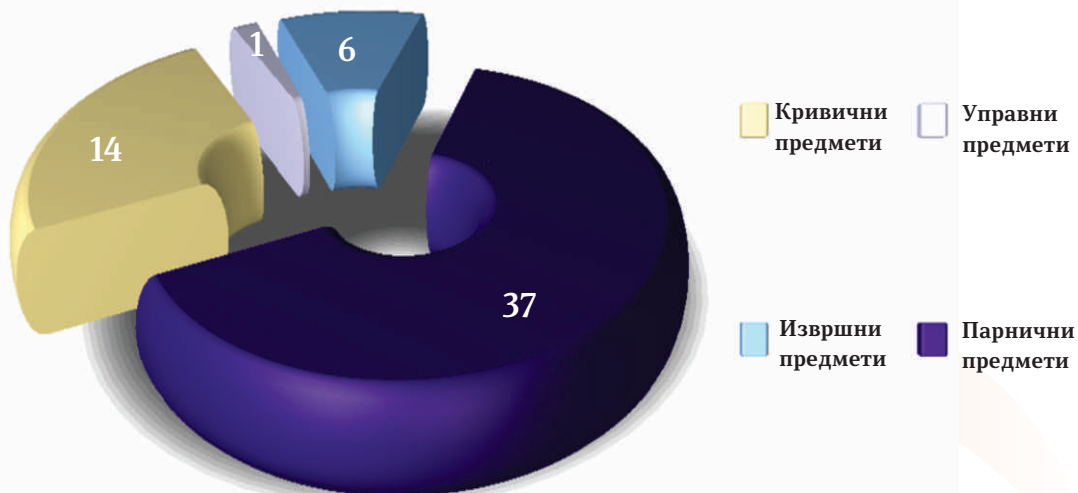
Видно од податоците прикажани во графиконот е дека парничните предмети биле актуелизирани во 68% од комуницираните предмети. По нив во бројноста следуваат кривични предмети, каде кривичната постапка се појавила како спорна во 16% од комуницираните случаи, па извршните предмети со 10% учество и управните предмети со 8%. Досега само во еден случај е актуелизирана постапка пред ЕСЧП во врска со спорен прекршочен предмет, како и еден вонпарничен предмет.

Истоветната структура останува и по однос на предметите кои сеуште се во работа пред ЕСЧП, односно за кои Судот ќе одлучува во текот на 2010 година. И натаму најбројни се парничните предмети. Она што е многу значајно да се напомене е фактот дека сите овие предмети, се однесуваат за постапки пред домашните судови водени според старите законски решенија, односно пред имплементацијата на реформата во правосудството која се спроведува започнувајќи од 2005 година и која сеуште е во тек. Тоа значи дека сеуште нема постапки пред ЕСЧП по однос на новите законски решенија, за валоризација на целокупната реформа која се спроведува во Република Македонија изминатиот период. Во текот на 2009 година, забележливо порасна бројот на предметите од кривичната сфера, каде жалителите се жалеа на повреди на членот 5 од Конвенцијата (правото на слобода и сигурност), заради притворски предмети.

Воедно, започна и комуникација на предмети во кои жалителите се жалеа на немање на воедначена судска пракса во Република Македонија, заради што Владиинот агент беше приморан да укажува дека во Република Македонија судската пракса не е извор на право. Забележани се прашањата за воедначена пракса во примената на законите во рамки на едно исто апелационо подрачје, или пак во рамки на еден ист суд. Тоа укажува на системски проблем во рамките на една држава, но за крајни заклучоци ќе се сочека одлуката на ЕСЧП.

Графикон 7

Структура на предмети на кои се однесуваат комуницираните апликации по кои ЕСЧП сеуште не одлучил

3.2 Анализа на одлуките донесени од ЕСЧП по однос на Република Македонија

Во текот на 2009 година Европскиот суд продолжи со својата зголемена ефикасност по однос на одлучување на предметите против Република Македонија и донесе одлуки по 48 предмети против Република Македонија, со што вкупниот број на завршени предмети заклучно со 31.12.2009 година изнесува 163 предмети.

Како завршени предмети, за потребите на овој Извештај и преглед на работата на Владиниот агент и Одделението за поддршка на Владиниот агент се сметаат предметите кои се затворени со одлука на ЕСЧП (пресуда, конечна одлука за недопуштеност, пријателска спогодба или било кој друг вид на одлука со која предметот се симнува од листата на предмети на Судот), од вкупниот број на предмети комуницирани до Владиниот агент, односно Владата на Република Македонија.

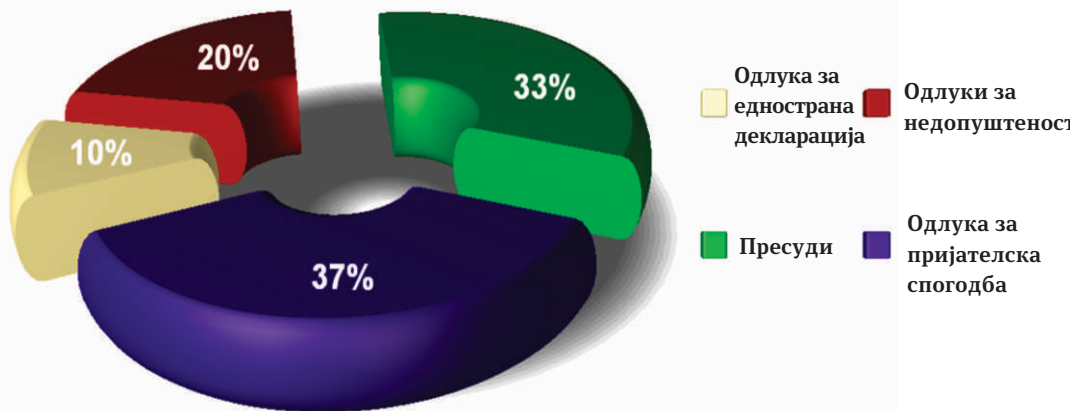
Бројката на завршени предмети (48) во 2009 година, е помала споредена со 2008 кога беа завршени рекордни 57 предмети, но повеќе во споредба со 2007 кога без завршени 19 предмети.

Од вкупно пресудените 48 предмети, 17 се пресуди на Судот, а останатите се одлуки. Притоа со 16 пресуди констатирано се повреди на правата загарантирани со ЕКЧП, а со една пресуда констатирано е дека нема повреда на правата од ЕКЧП.

Од донесените 31 одлука на ЕСЧП со пријателски спогодби се завршени 19 предмети, 5 предмети завршиле со унилатерална декларација, а 7 предмети се прогласени за недопуштени.

Графикон 8

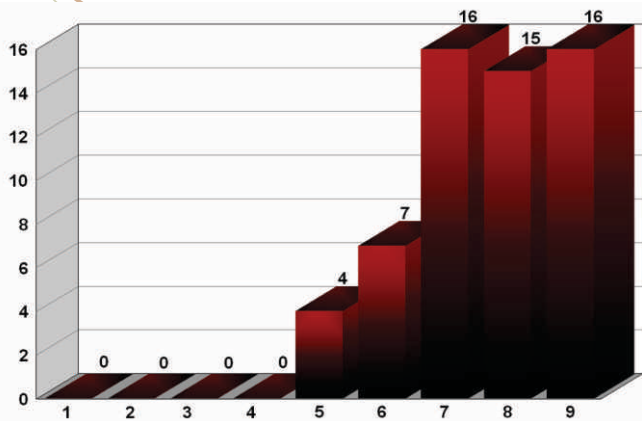
Видови на Одлуки на ЕСЧП донесени во 2009 година

Сумирајќи ги одлуките на ЕСЧП донесени по однос на Република Македонија од 1998 година до 31/12/2009 година, состојбата е следна: донесени се 63 пресуди (60 со повреда и 3 без повреда), 53 одлуки за пријателска спогодба, 16 одлуки со еднострана декларација на РМ (признавање на повреда), и 31 одлука за недопуштеност на жалбата или отфрлање на жалбата.

Од вака прикажаните податоци јасно е дека големо мнозинство на предметите завршиле со утврдени повреди на правата од Конвенцијата, или пак со признание дека правата биле повредени. Во продолжение следува графички приказ на приливот на пресудите на ЕСЧП, со констатирано повреди од 2005 година.

Графикон 9 БРОЈ НА ПРЕСУДИ ПРОТИВ РМ ВО КОИ СЕ КОНСТАТИРАНИ ПОВРЕДИ НА ЕСЧП

Анализирајќи ги пресудите на ЕСЧП, за кои Владиноот агент тековно доставува детални Информациите до Владата на РМ, сосем е јасно дека доминираат пресудите кои се однесуваат на повреди на правото за правично судење, и тоа претежно на судењето во разумен рок. Во текот на 2009 година, ЕСЧП во 13 случаи констатирал повреда на членот 6 во делот на повреда на правото на

судење во разумен рок, но и на други аспекти на членот 6.

Повреди на други членови од Конвенцијата од страна на РМ, во текот на 2009, ЕСЧП констатираше само во 5 предмети и тоа:

Здружението „Радко„ - Пауновски v. РМ констатираше повреда на членот 11- правото на здружување што истиот го гарантира;

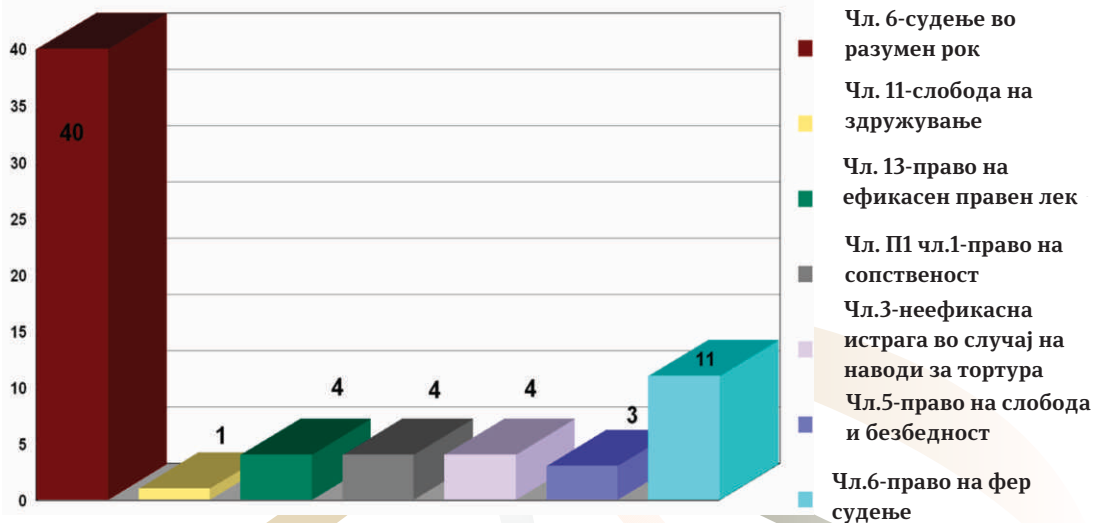
- Трајче Стојановски v. РМ и Лазороски v. РМ ЕСЧП констатираше повреда на членот 5 правото на слобода;

- Бочварска v. РМ- покрај повреда на членот 6 и повреда на членот 1 од Протокол 1-правото на сопственост

- Ристевски v. РМ констатираше повреда на правото на пристап до суд.

Во продолжение следува графички приказ на сите досега донесени пресуди против Република Македонија, од аспект на правата чии повреди се констатирани.

Графикон 10

Од приказот погоре, може да се забележи дека најголемиот проблем кој е констатиран во нашата држава и тоа со 61% од пресудите е правото на судење во разумен рок, потоа 16% на правото на правично судење од член 6.

Потоа со 4 пресуди, односно 6% следуваат пресудите заради неефикасната истрага во случаите на наводна тортура од страна на полицијата; правото на ефикасен домашен правен лек од членот 13 и правото на сопственост од членот 1 на Протоколот бр. 1.

Потоа се 3-те пресуди со повреда на правото на слобода и безбедност односно 4% од случаите, и единствениот случај на повреда на правото на здружување од член 11 на Конвенцијата.

За повреда на правото за правично судење, од членот 6 на Конвенцијата, најголем дел од одлуките се од аспект на непочитување на разумниот рок (61%). Ако на тоа се додаде бројката на предмети кои се решени со пријателски спогодби и еднострани декларации (70), вкупниот број на одлуки кои се однесуваат на постапувања во неразумни рокови, достигнува 121,

3.3. Спогодбено решени предмети и унилатерални декларации

Во 2009 година опадна бројот на предмети против РМ кои завршија со пријателска спогодба согласно можностите што ги дава ЕКЧП⁵ на 19, за разлика од 2008 кога на овој начин беа завршени 34 предмети. Сепак случувањата во 2009 значат продолжување на праксата која се воведе во 2007 година во однос на начинот на завршување на предметите пред ЕСЧП.

Важно е да се спомене дека слично како и во 2008, и во 2009 година, ЕСЧП е оној кој ја иницираше постапката за спогодбено решавање на предметите. Имено, Судот на двете засегнати страни во случајот уште на самиот почеток на постапката им нуди можност за пријателско спогодување, по пат на потпишување на декларации, со кои страните се обврзуваат и тоа: Владата дека ќе ја исплати наведената парична сума на жалителот на име пријателска спогодба, а жалителот дека од своја страна ќе се откаже од било какви барања кон Република Македонија по однос на било кои факти - предмет на жалбата, и прифаќа дека ваквата спогодба претставува конечно решавање на спорот. ЕСЧП покрај тоа што ја иницираше постапката за разрешување на предметите на овој начин, едновременно ја утврдуваше и предлог сумата за спогодбата.

Сите предмети кои завршија со пријателски спогодби и тоа не само во текот на 2009 година, туку и претходно се однесуваат на повреда на правото на судење во разумен рок.

Според анализите на Владиноот агент, утврдените суми соодветствува на компаративната практика во досегашните пресуди кои се однесуваат на Република Македонија, каде во основа се земаат во предвид времетраењето на постапувањето пред домашните судови, сложеноста на случајот и засегнатиот интерес.

Тргувајќи од нагорниот тренд во користењето на пријателското спогодување за разрешување на предметите против РМ пред ЕСЧП, важно е да се потенцира дека општиот аргумент кој оди во полза на ваквиот начин на разрешување на предметите е дека конечната одлука на Судот, во овие случаи, е одлука со која предметот се симнува од листата на предмети на Судот при што не се констатира повреда на правата од Конвенцијата од страна на државата. Ова особено во ситуации, каде се работи за повеќегодишни постапувања од страна на националните судови, или за постапувања каде предметот е неколкукратно враќан од страна на повисоките судови, без истите мериторно да одлучат, или во случаи кога судовите очигледно неосновано ја одолжуваат постапката⁶.

⁵ Член 38-Разгледување на предметот и постапка за пријателско порамнување

1. Кога Судот ќе прогласи некое барање за допуштено, тој:

а.

б. ќе се стави на располагање на заинтересираните страни со цел да се обезбеди пријателско израмнување, базирано врз резектот за човековите права, како што е дефиниран со Конвенцијата и протоколите.

2. Постапката спроведена согласно ставот 1.б ќе биде доверлива.

Член 39-Постигнато пријателско порамнување

Кога пријателското порамнување е постигнато, Судот ќе го избрише предметот од својот список, преку донесување на одлука

⁶ За сите предмети со ваква иницијатива од страна на Судот, Владиноот агент по извршените анализи на судските постапки од жалбите, редовно ја известуваше Владата, едновременно изнесувајќи ги своите аргументи во правец на прифаќањето на ваквите спогодби. Освен спецификите кои се карактеристични од случај во случај, а за кои Агентот исто така се произнесуваше

Во случаите во кои жалителите ја одбиле предлог-пријателската спогодба, Владата (на предлог на Владиниот агент), користејќи ја претходно востановената пракса на Европскиот суд, по пат на еднострана декларација, ја признава повредата на правото на судење во разумен рок, и понудува одредена сума како компензација за жалителот. Оттука, ценејќи дека повеќе не постојат причини да се продолжи со жалбата, а врз основа на член 37 став 1 точка во вод Европската конвенција, Владата му предлага на Судот да го одбие понатамошното разгледување на жалбите. Во овој вид на едностранци декларации, Владата ја понудува сумата претходно изнесена во пријателската спогодба, намалена за 30%, ценејќи дека тоа е нужно со оглед на признанието за сторената повреда на правата на жалителот, кое се изјавува од страна на Владата.

Бројот на предмети завршени со унилатерални декларации кој во 2008 кога и се започна со ваквата практика изнесуваше 11, во 2009 бележи опаѓање за околу 50% и изнесува само 5 предмети. Со тоа вкупната бројка на комуницирани предмети завршени со унилатерална декларација до 31/12/2009 година се искачи на 16.

4. АНАЛИЗА НА ДОСУДЕНИТЕ ПРАВИЧНИ НАДОМЕСТИ ОД СТРАНА НА ЕСЧП ПО ОДНОС НА РМ

Перцепцијата на македонските граѓани за Европскиот суд како за четврта инстанца е особено видлива во делот на побарувањето за правична отштета, кое жалителите го подигнуваат уште со самото поднесување на апликација пред Европскиот суд, а и по поднесувањето на писмени обсервации од страна на Владата, во кој стадиум Владата, според правилата на судот, посебно се произнесува за евентуалните подигнати барања за материјална и/или нематеријална штета, како и трошоци во постапката. Во најголем дел од случаите жалителите од Европскиот суд бараат да ја пресуди онаа финансиска отштета која соодветствува на сумите за кои тие сметаат дека им биле ускратени во текот на постапката пред домашните судови. Сепак, Европскиот суд никогаш не се впушта во преценување на одлуките на домашните органи, туку секогаш се задржува само на утврдување дали во постапките е повредено одредено право согласно Конвенцијата. Оттука, евентуалната сума што судот ќе ја одреди како надомест за правична отштета, секогаш ќе се однесува на отштета заради повредување на правата на жалителите, а не за нивна отштета од исходот од домашните постапки.

Впрочем, и согласно праксата на Европскиот суд, целта на институтот правична отштета, така како што е дефиниран и разработен според членот 41 од Конвенцијата⁷, не е збогатување на жалителите кои ќе го добијат спорот против државата, туку неговата улога е да ги направи стандардите во областа на човековите права јавни и обврзувачки. Со други зборови, овие стандарди не се неизбежно и исклучиво врзани со лукративниот аспект од апликацијата пред Европскиот суд – напротив, овој рестриктивен пристап супстанцијално ги намалува истите.

Во прилог на овие констатации е и компарацијата на бараната и досудената отштета во предметите за кои Европскиот суд со пресуда констатираше повреда на Конвенцијата во 2009 година, прикажана во Табела 2.

⁷ Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумна репарација на штетата, тогаш доколку е тоа неопходно, Судот ќе му додели правична отштета на оштетениот.

Табела 2

ПРЕДМЕТ	БАРАНА ОТШТЕТА /ЕУР			ДОСУДЕНА ОТШТЕТА/ЕУР		
	материјална	нематеријална	трошоци	материјална	нематеријална	трошоци
Радко		10.000.000	5.240	/	5000	4000
Бочварска	1.000.000	30.000		/	1600	1000
Трајче Стојановски	115.819	90.000	2.560	/	1540	850
Ристевски	1.500.000	50.000	10.000	/	10.000	
Вељановска	1.000	10.000	6.033	/	1200	600
Јосифов	58.100	20.000	6.711	/	3200	600
Камбери		10.000	10.000	/	3200	
Кангова	80.000	20.000	150	/	600	
Каланоски	691.000	20.000	700	/	600	
Столески и Сиљановска	4.000	6.000	5.000	/	1600	
Лазороски		33.000	5.600	/	2000	180
Вкупно	3.449.919	10.289.000	51.994		30.450	7.230

Вкупно досудени

37.680

Кон овие средства досудени со Пресуди на ЕСЧП, треба да се додадат и средствата утврдени во пријателските спогодби и едностраните декларации (96.226 Евра) со што износот кој се одлеа од Буџетот на РМ во 2009 година по однос на Одлуки на ЕСЧП е далеку поголем.

Следува табеларен приказ на целокупниот одлив на средства по основ на одлуки на ЕСЧП заклучно со 2009 година, како и графички приказ на истите податоци.

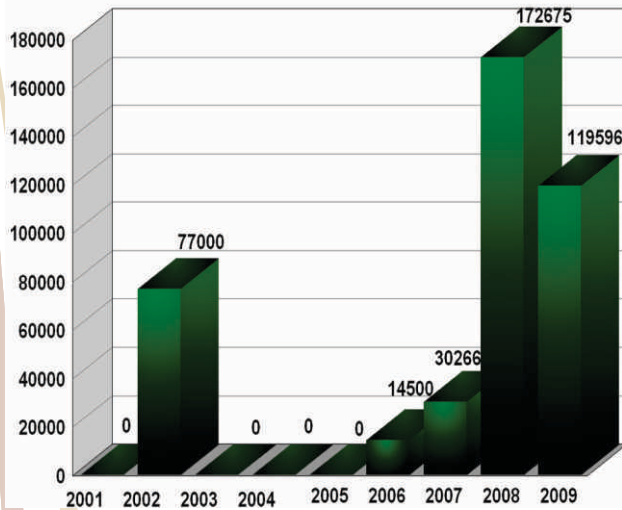
Табела 3

Година	Судење во разумен рок-пресуди и одлуки	Пресуди за други права од Конвенцијата
	Износи во Евра	
2001	0	0
2002	77 000	0
2003	0	0
2004	0	0
2005	0	0
2006	14 500	0
2007	15 870	14 396
2008	150 040	22 635
2009	96 226	23 370
Вкупно	353 636	60 401

Вкупно

414.037

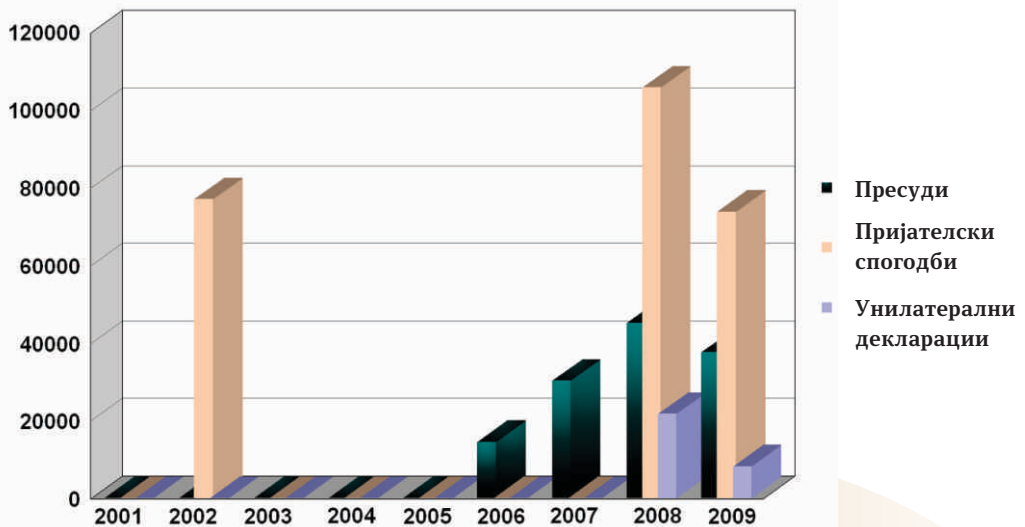
Графикон 11

Анализирајќи ги податоците прикажани во табелата, видно е дека Република Македонија за 2009, по основ на одлуки на ЕСЧП, имала обврска да исплати 119.596 Евра на име отштета. Од оваа сума 96.226 Евра отпаѓа на надомест на штета во пресуди со кои се констатира повреда на правото на судење во разумен рок. Остатокот од 23.370 Евра е надомест на штета, која државата треба да ја исплати по основ на констатирани повреди од страна на ЕСЧП на други права загарантирани со Конвенцијата.

По основ на постигнати пријателски спогодби во 2009 година 73.780 Евра, а по основ на изјавени едностранни декларации Република Македонија во 2009 година има обврска да исплати вкупно 8.246 Евра⁸.

Графикон 12 Вкупно досудени износи

⁸ Заради процесните правила врзани со роковите оставени на тужената држава за исплата, дел од сумата наведена во претходниот став, ќе досее за наплата во 2010 година.

5. ИЗВРШУВАЊЕ НА ПРЕСУДИТЕ НА ЕВРОПСКИОТ СУД

5.1. Следење на извршувањето-поим и надлежен орган

По донесувањето на одлуките и стекнувањето на статусот за конечност⁹ на пресудите започнува да тече обврската на државата за извршување на истите. Обврската на државата за извршување на одлуките на Судот произлегува од членот 46 од Конвенцијата за човекови права¹⁰.

Во таа смисла, значајно е да се потсети дека за Европскиот суд, а особено Комитетот на Министри на Советот на Европа, како политичко тело кое врши исцрпен мониторинг на начинот на кој државите – договорни страни ги извршуваат пресудите на Европскиот суд, предмет пред овој суд се смета за завршен во моментот кога Комитетот ќе донесе Финална резолуција со која констатира дека одговорната држава ги исполнила своите обврски согласно членот 46¹¹ од Конвенцијата, а воедно одлучува да го затвори испитувањето на односниот предмет.

Процесот на извршување подразбира преземање на низа поединечни¹² и општи мерки¹³ заради отстранување на повредата и последиците кои настанале од истата, како и на причините што довеле до поднесување на жалба пред Судот и соодветно спречување исти или слични повреди во иднина.

Конечните пресуди на Судот се доставуваат до Комитетот на министрите, кој го надгледува процесот на нејзиното извршување, односно конкретните мерки кои државата ги преземала во правец на извршување на пресудите на Европскиот суд за човекови права. Комитетот на министри одржува сесии четири пати во годината, посветени исклучиво на контрола врз извршувањето на пресудите на Европскиот суд од страна на државите-членки. За преземените дејствија во правец на извршување на пресудите, Комитетот на министри при Советот на Европа, го известува Министерството за надворешни работи на Република Македонија, во претходна соработка и комуникација со Владиноот агент кој доставува податоци за преземените дејствија во правец на извршување.

⁹ Стекнувањето на овој статус е регулирано со членот 44 од Европската конвенција за човекови права и основни слободи. Пресудата станува конечна кога странките ќе изјават дека нема да бараат нивниот предмет да биде разгледан пред Големиот судски совет, три месеци по денот на донесување на пресудата доколку не се барало предметот да биде разгледан од Голем судски совет, или пак доколку Големиот судски совет го одбие барањето за разгледување.

¹⁰ Високите договорни страни се обврзуваат дека ќе се придржуваат кон конечните пресуди на Судот, во сите предмети во кои тие се страни на спорот. Конечната пресуда на Судот ќе се достави до Советот на Министри, кој го надгледува нејзиното извршување.

¹¹ Член 46 - Обврзувачка сила и извршливост на пресудите

1. Високите договорни страни се обврзуваат дека ќе се придржуваат кон конечните пресуди на Судот во сите предмети во кои тие се страни на спорот.

2. Конечната пресуда на Судот ќе се достави до Советот на Министрите, кој ќе го надгледува нејзиното извршување

¹² **Поединечните мерки** може да се групираат во две подгрупи: фискални - односно исплата на парични средства, доколку такви се досудени и поединечни правни мерки, што подразбира можност на жалителот во рамки на домашниот правен систем да ја исправи неправдата која била основ за поднесување на жалбата пред Европскиот суд (тоа најчесто значи можност за повторување или обновување на постапките пред домашните судови).

¹³ **Општите мерки** пак неопходно е да се преземат во случаите кога Европскиот суд констатира системски проблеми во законодавството или практиките во државата, или пак со серија пресуди констатира иста или слична повреда на одредени права загарантирани со Конвенцијата од страна на државата. Овие мерки се преземаат со цел за отстранување на евентуалните системски пречки, за кои се смета дека генерираат повреди на правата на граѓаните загарантирани со Конвенцијата. По однос на Република Македонија, со неколку пресуди на Судот се констатираат системски проблеми кои доведуваат до повреда на правото од членот 6 став 1 од Конвенцијата, со посебен акцент на правото на судење во разумен рок.

5.2. Состојби со извршувањето на одлуките

Ценејќи ја состојбата со извршувањето на пресудите на ЕСЧП во 2009-тата година, Комитетот на Министри по однос на Република Македонија ги презентирал следните податоци:

- Во текот на 2009 година во процесот на мониторирање на извршувањето влегле 13 предмети кои станале правосилни, со што вкупниот број на предмети достигнал 43 предмети.
- Усвоени се само две финални резоуции со кои се затворија предметите (Јанева 2001-Пријателска спогодба за разумен рок) и Стоименов(2007-повреда на правично судење во кривична постапка). Со тоа вкупната бројка на затворени случаи¹⁴ пред ЕСЧП изнесува 6 предмети.
- Во работа останале уште 41 предмет, со тоа што мнозинство предмети, 35 или 85% се повторувачки предмети кои се однесуваат на констатирани повреди на разумниот рок на постапување, а останатите 15% се битни предмети. Тука се 4 предмети каде има констатирано повреда на правото на ефикасна истрага во предмети за тортура од страна на полицијата¹⁵, но и предметот Радко каде има констатирано повреда на правото на здружување од член 11 на Конвенцијата¹⁶. Особено тежок за извршување е предметот на Петкоски каде има повреда на правото на пристап до суд, а се работи за спор заради регистрација на трансформација на земјоделска задруга во општествено претпријатие инициран во 1989 година.
- За разлика од изминатите години, во текот на 2009-та забележано е пробивање на роковите за исплата правичните надомести утврдени од страна на Судот. Имено само 10% од пресудите се исплатени во рок, додека остатокот се исплатени по тримесечниот рок, кој претежно е под 6 месеци.
- Статистиката укажува на тоа дека со пресудите на ЕСЧП спрема Република Македонија во просек се досудувал правичен надомест од 3.000 Евра, а вкупно досудениот износ бил 37.300¹⁷ Евра. Просекот на досудените средства соодветствува со оној на Србија, а е многу понизок од оној на Босна (39.233), Хрватска(11.003) и Словенија(6.350).
- Во Република Македонија 83% од извршувањето на пресудите се во процес на извршување 2 години или помалку, а 17% од предметите чекаат на извршување во периодот од 2 до 5 години.

¹⁴ Во 2008-та беа усвоени 4 финални резоуции

¹⁵ Јашар(2007), Сулејманов(2008), Целадинов(2008), Трајковски(2008)- кои веќе 2 години чекаат за извршување

¹⁶ За овој предмет Владата е детално информирана во текот на март 2009 година, а стана правосилен април 2009. Од тогаш наваму Стразбур врши страшен протисок за извршување на пресудата во делот на регистрација на здружението на граѓани. Предметот е во работа пред Управниот суд во управен спор

¹⁷ Овој износ е далеку помал од оној досуден по однос на Молдавија(14.218.628) Романија(11.911.153), Русија(7.294.808), Турција(6.132.434), Италија(4.219.139), Португалија(2.896.677), .

5.3. Проблеми во сферата на извршување

Вака прикажаните состојби во главата 5.2. укажуваат на одредени проблеми во сферата на извршување на пресудите на ЕСЧП, и тоа пред се од аспект на тромост на процесот, како и немањето на дефиниран пристап кон процесот на извршување.

Она што е олеснителна околност по однос на Република Македонија е фактот дека најголемиот број на пресуди кои чекаат за извршување (35) се однесуваат на постапки за судење во разумен рок. Тоа значи дека по презентирање на соодветните податоци до Комитетот на министри дека она што е предвидено во процедуралните закони, а кои се донесоа изминатите години во правец на забрзување на постапките, дава конкретни резултати и дека постапките (парнични и извршни) во Република Македонија навистина станале разумни, наеднаш ќе се симне голем број на предмети од листата на неизвршени пресуди. Значи, останува обврската Владата на РМ да презентира детални податоци и анализи за времетраењето на постапките, пред се парничните, од аспект на новите законски решенија. Со извршните постапки ситуацијата дефинитивно ќе се реши до крајот на 2010 година, со оглед на фактот дека дотогаш должниците имаат обврска да ги извечат своите предмети од судовите и да ги предадат кај извршителите или нотарите, во зависност од стадиумот во кој што се наоѓал предметот во судот.

Поголем проблем се 6 –те предмети (прикажани во точка 5.2. аLINEA 3) кои иако помалку, се многу покомплексни за извршување.

Посебен проблем претставува извршувањето на четирите пресуди во кои е констатирано повреда на правото на ефикасна истрага во предмети за тортура од страна на полицијата. МВР информираше дека е напуштен концептот креиран со поддршка на ОБСЕ, а кој беше промовиран пред Стразбур, и дека се одлучиле на друг концепт со внатрешна ревизија во рамки на службата. Но, резултатите од функционирањето на таквиот внатрешен механизам не го уверија Стразбур дека станува збор за постоење на ефективен независен механизам на надворешна контрола на органите за спроведување на законот (полицијата). Токму затоа неизвесно е до кога оваа групација на осетливи предмети ќе евидира на листата на неизвршени пресуди. Проблемот мора да се реши во рамки на Владата на РМ, со анализа на постојниот систем, почитување на меѓународната пракса, и со креирање на механизам кој ќе продуцира резултати кои ќе бидат презентирани низ конкретни случаи. За сето ова неопходна е сериозна меѓуресурска соработка, која треба да се интензивира во текот на 2010 година.

Посебен проблем претставува и извршувањето на предметот „Радко“. Имено, пред КМ на Советот на Европа презентирани беа бројните мерки преземени во правец на извршување на пресудата, како: превод, објава на пресуда, достава до релевантните органи, исплата на досудениот правичен надомест и сл. Укажано е исто така дека, во меѓувреме се сменети законските основи за регистрација во земјата и дека подносителите на барањето за регистрацијата треба да ги испочитуваат истите (по примерот на кој што Бугарија постапуваше во предметите на ОМО Илинден). Предметот е пред Управниот суд, во управен спор заради одбивањето на регистрацијата во јули 2009. Во секој случај се очекува да продолжи притисокот за регистрација на здружението.

5.4. Законско регулирање на процесот на извршување

Фактот дека во државата немаше дефиниран процес на кој начин се извршуваат одлуките на Судот, ја наложија потребата од законско регулирање на сферата на извршување на одлуките на ЕСЧП. Токму затоа во 2008 се започна со работа на подготовка на такво законско решение, за да веќе во мај 2009 година се усвои Законот за извршување на одлуките на ЕСЧП ("Сл. весник на РМ" бр. 67/2009).

За имплементацијата на Законот неопходно е именувањето на Владини агент согласно Законот за застапување на РМ пред ЕСЧП. Со тоа ќе се овозможи формирање на Бирото за застапување на РМ пред ЕСЧП. Тоа е клучен момент за да започне процесот со формирање на Меѓуресорската комисија за извршување на одлуките на ЕСЧП. Оваа комисија е клучниот фактор во изготвувањето на акционите планови на државата во правец на извршување на пресудите на ЕСЧП, што пак значат дефинирање на конкретни обврски, органи и рокови за преземање на активности во правец на извршување на пресудите. Овие планови треба да се достават до Комитетот на Министри кој ќе го следи нивното извршување во роковите кои државата сама си ги определила, за што се надврзува и обврската за подготовка на тримесечните акциони извештаи.

Советот на Европа е известен за донесените законски решенија, и истиот го поздравил законското регулирање на процесот на извршување. Токму затоа е неопходно да се обезбеди целосна имплементација на Законот и институционизирање на органите и телата.

5.5. Новини по однос на неразумно долгото траење на судските постапки во Република Македонија

Во однос на мерките за извршување на пресудите на Европскиот суд за човекови права, преземени од страна на државата во правец на проблемот со ефикасно правно средство во земјата за надминување на засега најголемиот проблем констатиран од страна на Судот, правото на судење во разумен рок, забележан е значителен напредок.

Имено, правното средство воведено со Законот за судови, постапка пред Врховниот суд со која граѓаните можат да бараат директна заштита на правото на судење во разумен рок пред домашните судови, а кое започна да функционира 2008-та, година покажа импресивни резултати.

Особено е значајна околноста дека Врховниот суд одлучувајќи по овој основ покрај законските процесни правила, се раководи и од правилата и принципите на Европската конвенција, како и од судската пракса на Европскиот суд за човекови права.

5.4. Законско регулирање на процесот на извршување

Последново е од особено значење за правниот поредок на Република Македонија според Владиноот агент претставува отварање на ново поглавје во развојот и унапредувањето на правниот промет и судиската пракса во македонското правосудство - процес кој е неминовен и во контекст на аспирациите на Република Македонија за полноправно членство во Европската унија.¹⁸

За одбележување е дека во одлуките во кои Врховниот суд одлучувал мериторно и ги прифатил за основани барањата на граѓаните за заштита на правото на судење во разумен рок се прифатени критериумите за ценење на оваа повреда востановени со судската пракса на Европскиот суд. Последново е силен индикатор дека највисокиот суд во Република Македонија доследно го применува посочениот Закон за судови и се води од утврдената пракса на Европскиот суд.¹⁹

Во продолжение следуваат табеларни прегледи на барањата поднесени пред Врховниот суд во 2008-2009 година, а за кои сеуште нема став на ЕСЧП по однос на ефикасноста на правното средство во земјата.

Табела 4

Година	2008	2009
Број на предмети во работа	106	312
Решени предмети		
Одбиени барања	31	68
Отфрлени барања	57	99
Најдени повреди	18	37
Предмети префрлени за наредната година		108

Жалби на одлуки донесени против првостепените одлуки 2008 – 2009

Табела 5

Година	2008	2009
Број на предмети во работа	5	148
Решени предмети		148

¹⁸ Одлуките на Европскиот суд на правдата, во правниот поредок на Европската унија претставуваат извор на правото и како такви се задолжително применливи.

¹⁹ Од особено значење во овој контекст е да се спомене и ставот на Уставниот суд, изнесен во Решение У.број 104/2008-0-0, со кое одлучил да не поведе постапка за оценување на уставноста на член 35 став 1 точка 6, член 36 и член 36-а од Законот за судовите. Со ова решение Уставниот суд директно потврдува дека текстот на Конвенцијата е директно поврзан со интерпретацијата на Европскиот суд. Уставниот суд исто така заклучува дека ако домашниот суд ја интерпретира одредбата од Конвенцијата како што пишува без да води сметка и да има увид во праксата на Судот и неговите принципиелни интерпретативни стојалишта, нема да може да ја обезбеди заштитата на правото.

Табела 6

Одбиена жалба	5	125
Отфрлена жалба	-	5
Усвоена жалба	-	18

6. НОВИНИ ВО ИЗВРШУВАЊЕТО НА ФУНКЦИЈАТА НА ВЛАДИНИОТ АГЕНТ

6.1. Законско решавање на застапувањето пред ЕСЧП

Застапувањето на Република Македонија изминативе 12 години пред Европскиот суд за човекови права, па се досега се врши од страна на Владиниот агент чија функцијата беше востановена и неговата работа регулирана со Одлуки на Владата на Република Македонија.

Владата сеуште нема именувано Владин агент, кој како Директор треба да го формира Бирото за застапување на РМ пред ЕСЧП, и да се јави како иницијатор на процесот на формирање на Меѓуресорската комисија за извршување на одлуките на ЕСЧП.

Поради тоа, во овој извештај се укажува на потребата од примена на Законот и екипирање на телото со потребните кадри.

6.2. Останати активности на Владиниот агент

Владиниот агент и Одделението за поддршка и покрај проблемите прикажани понапред во точката 6.1. покрај своите редовни активности во правец на застапување на државата, направи напор за едукација на судиите и обвинителите во Република Македонија за Конвенцијата за човекови права и основни слободи и праксата на ЕСЧП. За таа цел во Октомври 2009, со финансиска поддршка на Советот на Европа се организираше Форум за влијанието на одредени членови од Европската Конвенција врз правниот систем на Република Македонија, на која учествуваа претставници од секретаријатот на Судот, со судии, обвинители и претставници од Министерството за внатрешни работи. На форумот се разговараше за правото на сопственост, забраната на тортура и стандардите кои ги постојано надградува ЕСЧП низ својата судска пракса. Ваквите форуми се наметнуваат како неминовност, со оглед на нискиот степен на познавање на Конвенцијата и праксата на ЕСЧП во правосудната сфера, во ситуација кога тие на посреден начин се извор на право во РМ. Како потврда на ваквото тврдење е фактот дека судовите не учествуваат во процесот на подготовка на одбрана на државата, туку нивната соработка се сведува на доставување на судските досијеа на обработка во Одделението. Отсуствува процесот на давање на соопштеност на одбрана или аргументација на судот и судијата, по однос на нападите на жалителите изнесени во предметите пред ЕСЧП.

Затоа во следниот период се планира поинтензивна соработка со Академијата за обука на судии и обвинители, во делот на континуираната обука, но треба да се размислува и за начин на вградување на Конвенцијата и праксата на ЕСЧП како наставни предмети

на правните факултети во земјата. Недозволиво е во земја која веќе 14 години е членка на Конвенцијата да постои низок степен на познавање на истата.

Потврда за тоа се и бројките прикажани понапред во општите напомени на овој Извештај, каде најголемиот дел на жалбите пред ЕСЧП се одбиваат како недопуштени, а тоа да се должи на непознавање на Конвенцијата од страна на адвокатите во Република Македонија. Сето ова укажува на сериозен проблем во едукативната сфера на правниот кадар во земјата, а тоа е прашање кое државата треба сериозно да го адресира.

Министерството за правда направи обид за исправка во едукативниот процес на правните кадри преску Програмата за полагање на правосудниот испит, внесувајќи прашања фокусирани токму на Европската Конвенција за човекови права и основни слободи, но сосем е извесно дека на овој начин не може да се исправат состојбите, и да се обезбеди влез на кадар кој ќе биде во целост запознаен со Конвенцијата но и праксата на ЕСЧП, во правосудната сфера. За тоа е потребен сериозен пристап од самиот почеток на профилирање на правните кадри, односно во процесот на нивното образование.

7. ЗАВРШНИ СОГЛЕДУВАЊА

1. **Континуиран е приливот** на предмети пред ЕСЧП против Владата на Република Македонија, и веќе во првите четири месеци од 2010 година комуницирани се нови 35 предмети.
2. Забележан е генерално зголемен прилив на предмети пред ЕСЧП, што го примора Советот на Европа и ЕСЧП да бараат итен начин за справување со проблемот, и тоа како на ниво на реформа на Судот така и на ниво на поголема функционалност на системот на Конвенцијата.
3. Република Македонија е на 7 –мо место од земјите членки на Советот на Европа во односот на бројот на поднесени предмети пред ЕСЧП, споредено со бројот на жители на државата.
4. **Се намалува бројката на одлуките на Европскиот суд** за човекови права, во 2009, па така од 60 донесени во 2008 та година, во 2009 се донесени 48 одлуки. Притоа 17 се Пресуди, а останатите 31 се одлуки со кои се констатираат Пријателски спогодби, Еднострани декларации или пак недопуштеност на жалбите.
5. **Структурата на поднесените жалби пред Европскиот суд** во текот на 2009 година го следи трендот на претходните години па и натаму најголемиот број на предмети се однесуваат на предмети од граѓанската сфера.
6. Предметите комуницирани до Владата укажуваат на фактот дека проблемите актуелизирани во нив, генерираат од старите процесни законски решенија, односно пред започнувањето на реформата во правосудството 2004, а која сеуште е во фаза на имплементација.
7. **Најголемиот проблем и понатаму останува разумниот рок на постапување пред домашните судови.** Потврдата на ЕСЧП по однос на ефективностa на домашното правно средство за заштита на правото за судење во разумен рок од

страна на Врховниот суд, која се очекува да стаса во текот на 2010, ќе ја релаксира државата од овие предмети.

8. Судот продолжи со трендот, да досудува правичен надомест за обесштетување на жалителите. Просекот на досудени средства во државата е 3.000 Евра. На тоа ниво се движат и износите определени во пријателските спогодби.
9. Праксата која Судот ја започна во 2007 година, да иницира пријателски спогодувања помеѓу државата и жалителите, со утврдени износи согласно праксата на ЕСЧП продолжи и во 2009 година. Пристигнаа четири пакети со 33 предмети во кои жалителите се жалеа на повреда на правото на судење во разумен рок, а за предмети кои со години биле во постапка пред домашните судови, и за кои ЕСЧП со досегашната судска пракса против Република Македонија, се констатирани како неразумни влијаат врз должината на постапката и претставуваат одговорност на државата.
10. Комитетот на Министри при Советот на Европа забележал дека извршувањето на пресудите на Европскиот суд во делот на исплатите започнува да се одвива со проблеми и дека исплатите во најголем дел, 90% се вршат по истекот на роковите определени од Судот.
11. Комитетот на Министри при Советот на Европа забележал спорост во процесот на извршување на одлуките од страна на Република Македонија, со оглед на фактот дека 83% пресуди се наоѓаат во процесот на извршување до две години. Донесени се две финални резолуции за затварање на предметите.
12. Четирите пресудите на ЕСЧП со лоцирани системски проблеми во кривичната сфера, кои наложија преземање на генерални мерки, односно мерки на законодавен план за креирање на систем на контрола на работата на полицијата од страна на независен механизам и натаму чекаат на извршување пред Комитетот на Министри. Ова од причини што постојните механизми во државата, не ги даваат очекуваните резултати кои би можеле да се презентираат пред Комитетот на Министри.
13. Поради доцнење со примена на новите законски решенија, за извршување на одлуките на ЕСЧП, и за застапување на Република Македонија не е формирана Меѓуресорската комисија за извршување на одлуките на ЕСЧП. Сето тоа резултираше со мал број на финални резолуции во текот на 2009, како и проблеми во подготовката на акционите планови за извршување на одлуките на ЕСЧП.
14. Постојна потреба од повисок степен на познавање на Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи, како и праксата на ЕСЧП кај правниците во земјата, и тоа како кај судиите, обвинителите, така и кај адвокатите во Република Македонија. Ова укажува на потребата за едукација на правниот кадар во земјата, континуирано и проширено на судиите, јавните обвинители, адвокати и други субјекти за подигнување на степенот на познавање на правата и слободите заштитени со Конвенцијата за човекови права.

